

Students' Perception of the Profession of Social Work*

Ljiljana Skrobić^{1**} Nenad Stanojević^{2***} Bojana Pucarević^{3****}

¹Department of Social Work, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

²Department of Sociology, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

³Department of Social Work, Faculty of Philosophy, University of Niš, Serbia

Abstract

Social work faces multiple challenges. Some of them include inadequate public understanding and acknowledgement of the profession of social work's significance, as well as inadequate understanding and distinction of social work from other professions. Additionally, there is a generally poor impression of social work, which may be attributed to a number of things, including individual experiences and media coverage. Investigating how the profession is perceived by individuals who have received the necessary training for it, as well as by those in related (helping) professions, is crucial in addition to looking at how the general public perceives it. The paper presents the results of research that deals with the perception of students about social work, social workers and the position of social work in the Republic of Serbia.

In this study participated 139 students of the Faculty of Philosophy in Niš. A questionnaire was used to collect data. The results show that there is a dominantly positive perception of the social work profession and its role in society. However, there is also agreement with the statement that this profession is undervalued compared to others, despite the fact that students do not consider professionals in this field to be less competent than those from other helping professions. Also, agreement was expressed with the fact that the public is not sufficiently informed about the profession of social work, as well as with the fact that the representatives of this profession are not sufficiently represented in the media.

Keywords: social work, students' perception, perception of social work

---

* Corresponding author: Ljiljana Skrobić, ljiljana.skrobic@filfak.ni.ac.rs,

** <https://orcid.org/0000-0003-2923-0304>

*** <https://orcid.org/0000-0002-2599-7631>

**** <https://orcid.org/0000-0002-6520-9329>

Please cite as: Skrobić, Lj., Stanojević, N. and Pucarević, B. (2023): „Percepcija studenata i studentkinja o profesiji socijalnog rada“. *Godišnjak za sociologiju* vol.19(30): 49 – 62

Percepcija studenata i studentkinja o profesiji socijalnog rada

Uvod

Percepcija javnosti o socijalnom radu i socijalnim radnicima/cama ima višestruki uticaj. Ovaj uticaj pogađa same socijalne radnike/ce, aktuelne i potencijalne korisnike/ce, ali se prepoznaje i da postoji određen pozitivan odnos između javne percepcije neke profesije i njenih objektivnih društvenih mogućnosti da svoju misiju i ostvari (Knežević, 2003). Takođe, prepoznaje se i da povoljnija javna percepcija neke profesije omogućava veće interesovanje onih koji se odlučuju da se bave tom profesijom, odnosno veći broj ljudi koji će izabrati tu profesiju (Knežević, 2003).

Negativna percepcija javnosti ograničava mogućnosti socijalnih radnika/ca da efikasno obavljaju svoj posao, dok negativni stavovi aktuelnih i potencijalnih korisnika/ca mogu dovesti do otpora prema uslugama koje pružaju socijalni radnici i socijalne radnice (Kagan 2016, Cordoba, 2017). Suprotno tome, pozitivnija percepcija socijalnog rada pomogla bi da se smanji otpor kod korisnika kada on postoji, omogućila bi socijalnim radnicima/cama da se efikasnije angažuju sa korisnicima/cama, ali bi mogla i da poveća verovatnoću da ljudi traže pomoć i usluge (Cramer, 2015). Ukoliko se ne zna šta je opseg posla socijalnih radnika/ca i ukoliko ne postoji izgrađeno poverenje u odnosu na profesiju, to će otežati traženje pomoći.

U nacionalnom kontekstu su ova pitanja posebno važna ako imamo u vidu istraživanje „Stavovi građana o socijalnim radnicima u Republici Srbiji“ u kom je učestvovalo 1.114 građana i građanki (Спакојевић, 2022). Rezultati pokazuju da 15% učesnika i učesnica ne bi u slučaju potrebe potražili uslugu ili pomoć od socijalnih radnika i socijalnih radnica iz centara za socijalni rad, 33% njih odgovorili su da bi razmislili da li bi se obratili za pomoć ili neku uslugu, dok još 12% građana i građanski po ovom pitanju nije imalo stav.

Pored percepcije javnosti značajno je istražiti i kakvu percepciju o profesiji imaju oni koji se obrazuju za tu profesiju. U ovom radu predstavimo nalaze istraživanja koje se bavilo percepcijom o socijalnom radu koju imaju studenti/kinje Departmana za socijalnu politiku i socijalni rad Filozofskog fakulteta u Nišu. Za uključivanje studenata i studentkinja u istraživanje i sagledavanje njihove percepcije smo se opredelili iz nekoliko razloga. Aktuelni studenti/kinje su budući profesionalci koji će se u svojoj praksi susresti sa refleksijom percepcije javnosti na njihov rad i zbog toga je značajno kako tu percepciju doživljavaju. Takođe, lična percepcija o profesiji i percepcija javnosti o profesiji su neki od elemenata formiranja profesionalnog identiteta socijalnih radnika/ca koji je, prema nalazima nekih istraživanja, u krizi (Branković et al., 2020). U skladu sa tim, budući profesionalci mogu biti i akteri promene te percepcije i doprineti pozitivnim promenama u oblasti profesionalnog identiteta. Takođe, s obzirom na to da je značajna i percepcija onih studenata/kinja koji se obrazuju za zanimanja iz srodnih (pomagačkih) profesija i koji mogu biti budući saradnici socijalnim radnicima/cama, istražena je i percepcija studenata i studentkinja sa Departmana za psihologiju, pedagogiju i sociologiju.

Prikaz prethodnih istraživanja

Kada se govori o percepciji javnosti o socijalnom radu prepoznatljivo je nepoznavanje sadržaja, obima, uloge socijalnog rada i često svodenje socijalnog rada na samo jednu dimenziju (poput socijalne zaštite ili samo zaštite dece) (Ollin, 2013, Šerić i Dudić, 2018). Značaj socijalnog rada za jedno društvo se ne negira, ali jedan od izazova sa kojima se suočava socijalni rad je nedovoljno uvažavanje i diferenciranje socijalnog rada u odnosu na druge profesije kako od strane opšte javnosti, tako i od strane profesionalaca iz drugih profesija. Istraživanja potvrđuju da se socijalni rad smatra manje prestižnim od drugih pomagačkih profesija (Argüello et al., 2018), da se na kompetencije socijalnih radnika/ca gleda manje pozitivno u odnosu na kompetencije profesionalaca iz drugih sličnih profesija (Ollin, 2013), čak i da nekada postoji nepoznavanje razlike između poslova psihologa i socijalnog radnika (Deepthi, 2018).

Rezultati istraživanja u kom je učestvovalo 58 socijalnih radnika/ca iz Srbije pokazuje da postoji nerazumevanje toga šta socijalni rad jeste i nepoštovanje onoga što bi socijalni rad trebalo da bude (Branković et al., 2020). Ovo je svojstveno kako okruženju samih socijalnih radnika/ca, tako i saradnicima iz drugih sistema, npr. zdravstva, pa čak i rukovodiocima ustanova ukoliko pripadaju nekoj drugoj profesiji, a ne socijalnom radu. Rezultati istog istraživanja pokazuju i na makronivou nedostatak razumevanja svrhe i značaja socijalnog rada. Nerazumevanje pokazuje i sam sistem socijalne zaštite, a zatim i šira javnost i mediji. Kada je u pitanju saradnja sa profesionalcima iz drugih institucija, socijalni radnici/ce iz centra za socijalni rad prepoznaju da u tom odnosu stav socijalnih radnika/ca često ima sporednu, odnosno pomoćnu ulogu (Branković et al., 2020).

Rezultati istraživanja iz okruženja (Bosna i Hercegovina) u kom je učestvovalo 155 studenata/kinja i 115 socijalnih radnika/ca pokazuju da u odnosu na druge pomažuće profesije ocena statusa socijalnog rada varira između "loše i prosečne" (Šerić i Dudić, 2018: 111). Studenti/kinje socijalnog rada u velikom procentu (48,1%) smatraju da socijalni radnici/ce nemaju ravnopravan položaj sa ostalim stručnjacima u timu, dok se 20.8% ne slaže sa ovom tvrdnjom, a ostalih 31.2% nemaju izgrađen stav povodom ovog pitanja. U zauzimanju ravnopravnog položaja s ostalim stručnjacima, socijalni radnici/ce imaju drugačije stavove od studenata. Njih 38% smatra da su ravnopravni sa stručnjacima iz drugih profesija, dok je 42% neutralnog stava (Šerić i Dudić, 2018).

Kada se govori o karakteristikama socijalnih radnika/ca u različitim istraživanjima može se sresti niz pozitivnih i negativnih karakteristika koje se pripisuju socijalnim radnicima/cama. U pomenutom istraživanju koje je sproveo Spasojević (Спасојевић, 2022) kao najizraženije pozitivne karakteristike izdvajaju se: odgovornost (27,7%), profesionalnost (25%) i posvećenost (23,2%). Kao negativne najčešće se navode: površnost (27,4%), korumpiranost (22,9%), neprofesionalnost (22,4%) i nezainteresovanost (22,1%).

U istraživanju koje je sprovedeno u Engleskoj u kom je učestvovao 1751 ispitanik i ispitanica (Social Work England, 2020), 78% njih se složilo da socijalni

radnici/ce žele najbolje za ljude sa kojima rade, a 70% se složilo da čine veliku razliku u poboljšanju života ljudi. Što se tiče negativnih karakteristika, 28% učesnika/ca se nije složilo da su socijalni radnici/ce objektivni i neutralni, a 19% se složilo da socijalni radnici/ce obično ne veruju ljudima sa kojima rade. U kvalitativnom delu ovog istraživanja učestvovalo je i 23 korisnika/ca i oni su sa jedne strane opisali socijalne radnike/ce kao: ljubazne, prijateljski nastrojene, brižne, osobe od poverenja, podržavajuće, ali i kao: osuđujuće, kontrolišuće, neuspešne i nametljive (Social Work England, 2020).

Percepciju o socijalnom radu pojedinci, i javnost generalno, mogu formirati na različite načine. Za jedne je u pitanju lično iskustvo saradnje ili samo poznavanje nekoga ko se bavi ovim poslom. Da li je ovo iskustvo saradnje pozitivno ili negativno zavisi od više faktora. Neki od njih mogu biti i iskustvo saradnje sa određenim socijalnim radnikom/com, ali i složenost okolnosti u kojima se ljudi nalaze, kao i očekivanja sa kojima dolaze (Social Work England, 2020). Neka od istraživanja pokazuju da kada ljudi imaju direktnu vezu sa socijalnim radnicima/cama i bolje poznaju samu profesiju, individualna povoljna percepcija se povećava (Cramer, 2015, Argüello et al., 2018). Međutim, za ljude koji nemaju iskustvo saradnje mediji su značajan izvor formiranja slike o profesiji i zbog toga je veoma značajno kakvo je medijsko izveštavanje. Posledice negativnog medijskog izveštavanja mogu biti višestruke: uticaj na formiranje negativnih stereotipa o ovoj profesiji u javnosti, umanjeње spremnosti za saradnju kod budućih korisnika/ca usluga socijalne zaštite, uticaj na zadovoljstvo profesijom i profesionalno zalaganje kod stručnih radnika/ca (Skorupan i Jakšić, 2020). Iste autorke prepoznaju da su stručni radnici/ce u socijalnoj zaštiti sve češće u fokusu javnosti u negativnom kontekstu i da tabloidno izveštavanje odlikuju senzacionalizam i neobjektivnost. Takođe, prepoznaje se da mediji obeležavaju socijalne radnike/ce kao krivce u slučajevima koji su kompleksni i imaju negativne posledice ili tragične ishode (Šerić i Dudić, 2019, Skorupan i Jakšić, 2020).

Veliki procenat od 1.114 građana/ki (69,6%) koji su učestvovali u istraživanju „Stavovi građana o socijalnim radnicima u Republici Srbiji“, smatra da mediji utiču u velikoj ili određenoj meri na stvaranje negativnih percepcija građana/ki o socijalnim radnicima/cama (Спасојевић, 2022). Pored toga i sami socijalni radnici/ce smatraju da je u domaćim medijima stereotip o njima dominantno negativan, te da ih mediji prikazuju negativno i u pogledu kompetentnosti, ali i u domenu interpersonalnih relacija sa korisnicima/cama (Skorupan i Jakšić, 2020: 199). Slične nalaze možemo naći i u istraživanju iz regiona, gde 65% socijalnih radnika/ca koji su učestvovali u istraživanju ukazuje da je nezadovoljno medijskim izveštavanjem o njima (Šerić i Dudić, 2018).

Metodološki okvir

Cilj istraživanja je bio ispitati kakvu percepciju o socijalnom radu imaju studenti/kinje koji se obrazuju za ovu profesiju. Takođe, s obzirom na to da je značajna i percepcija onih studenata/kinja koji se obrazuju za zanimanja iz srodnih (pomagač-

kih) profesija i koji mogu biti budući saradnici socijalnim radnicima/cama, istražena je i njihova percepcija.

Istraživačka pitanja od kojih se pošlo u istraživanju su:

1. Kakvu percepciju studenti/kinje imaju o profesiji socijalnog rada (sagledano kroz sadržaj posla, položaj i značaj u društvu, položaj u odnosu na druge pomagačke profesije)?
2. Kakvu percepciju imaju o karakteristikama socijalnih radnika/nica (sagledano kroz listu osobina koja je formirana u skladu sa prethodno sprovedenim istraživanjima (Knežević i Butler, 2003, Social Work England, 2020))?
3. Kakvu percepciju imaju o medijima i socijalnom radu (sagledano kroz postavljanje pitanja o uticaju medija na formiranje mišljenja javnosti, prisutnosti u medijima i slici koja postoji u medijima)?

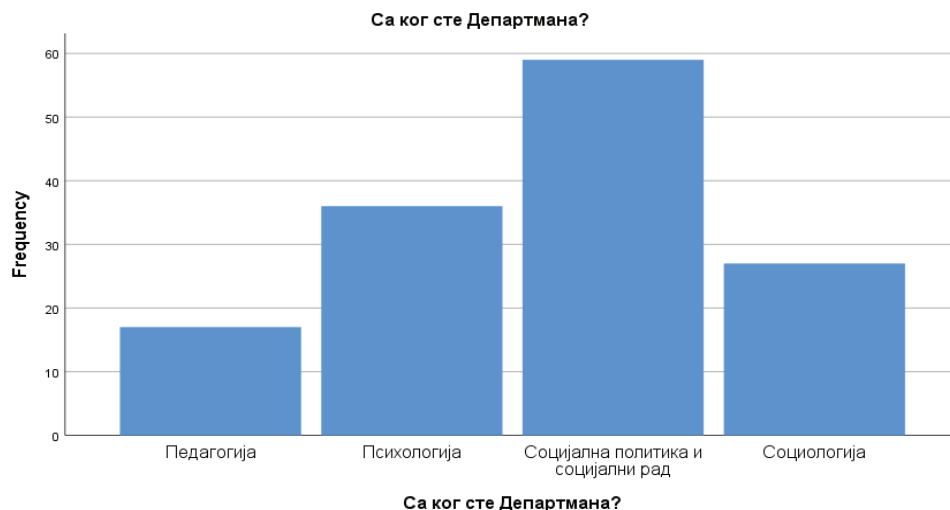
Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 139 studenata/kinja Filozofskog fakulteta u Nišu tokom oktobra 2021. godine. Uzorak je bio kriterijumski, a kriterijumi su bili studiranje na jednom od izabranih departmana (socijalna politika i socijalni rad, psihologija, pedagogija i sociologija), kao i da su u pitanju studenti/kinje druge, treće ili četvrtne godine osnovnih akademskih studija.

Podaci su prikupljeni putem upitnika koji je kreiran za potrebe ovog istraživanja. Upitnik je imao 22 pitanja podeljena u 4 celine (uvodni deo, pitanja o profesiji, o karakteristikama socijalnih radnika i socijalnih radnica i pitanja o medijima i socijalnom radu). Podaci su obrađeni pomoću programa SPSS (verzija 25). Za prikaz uzorka su korišćene frekvencije i procenti, za prikaz skorova su korišćene aritmetičke sredine a za poređenje prosečnih odgovora između dve ili više grupa t-test nezavisnih uzoraka (*Independent Samples Test*) i ANOVA.

Rezultati istraživanja

Kao što je rečeno, uzorak je činilo 139 studenata/kinja Filozofskog fakulteta u Nišu, pri čemu je skoro polovina ispitanika/ca bila sa Departmana za socijalnu politiku i socijalni rad (42,4%), zatim nešto preko četvrtine ispitanika/ca je bilo sa Departmana za psihologiju, skoro petina sa Departmana za sociologiju i 12,2% sa Departmana za Pedagogiju (Grafikon 1).

Uzorak po polu je bio prilično nesrazmeran – 87,8% ispitanica i svega 12,2 ispitanika (Tabela 1). Ova nesrazmernost uzorka prema polu je u skladu sa polnom strukturom svih studenata i studentkinja na ovim departmanima. Takođe, ovakvu raspodelu prema polu možemo naći i u još nekim istraživanjima koja se bave ovom temom, a u kojima su učestvovali studenti i studentkinje socijalnog rada (Šerić i Dudić, 2018).

Grafikon 1*Departman ispitanika/ca***Tabela 1***Pol ispitanika/ca*

Pol ispitanika	N	%
Muški	17	12,2
Ženski	122	87,8
Ukupno	139	100

Najveći broj studenata/kinja koji su učestvovali u istraživanju je sa druge godine studija – 41,7%, zatim treće – 34,5% i najmanji udeo njih je sa četvrte godine – 23,7%.

Za pitanje na koji način se informišu o socijalnom radu, ispitanici/ce su mogli da odaberu više ponuđenih odgovora. Imajući u vidu da su ispitanici bili studenti/kinje socijalne politike i socijalnog rada, ali i srodnih profesija, jasno je zbog čega je najveći broj ispitanika odgovorio da se informiše kroz studiranje (101). Odmah zatim slede internet (93), iskustvo drugih (91) i mediji (63).

U pokušaju da se odgovori na prvo istraživačko pitanje: Kakvu percepciju studenti i/kinje imaju o profesiji socijalnog rada, postavljeno je šest tvrdnji na Likertovoj skali. Ispitanici/ce su iznosili/e stepen slaganja sa svakom tvrdnjom, pri čemu je odgovor 1 označavao da se u potpunosti ne slažu, a odgovor 5 da se u potpunosti slažu. Tvrdnje su bile: 1. da je socijalni rad žensko zanimanje; 2. da se socijalni radnici/ce više bave administrativnim a manje stručnim aspektom; 3. da je socijalnim rad potcenjeno zanimanje u odnosu na druge pomagačke profesije; 4. da su socijalni

radnici/ce manje kompetentni/e u odnosu na profesionalce iz drugih pomagačkih profesija; 5. da je socijalni rad važan za društvo i 6. da ljudi imaju pretežno negativna iskustva nakon saradnje sa socijalnim radnicima/cama. Kao što se može primetiti, neke od ovih tvrdnji govore u pozitivnom, a neke u negativnom tonu o socijalnom radu i stručnjacima iz ove oblasti.

Tabela 2

Stavovi o percepciji profesije socijalnog rada.

Tvrdnja	Socijalni rad je žensko zanimanje	Socijalni radnici/ce se bave više administrativnim a manje stručnim poslom	Socijalni rad je potcenjeno zanimanje u odnosu na zanimanja iz drugih pomagačkih profesija	Socijalni radnici/ce su manje kompetentni od profesionalaca iz drugih pomagačkih profesija	Socijalni rad je važan za jedno društvo	Ljudi imaju pretežno negativna iskustva nakon saradnje sa socijalnim radnicima/ama
Prosečan odgovor	1,65	2,47	3,62	1,57	4,75	3,15

Kod ispitanika/ca prevladava pozitivna percepcija o socijalnom radu i stručnjacima iz ove oblasti (Tabela 2). Najveći stepen slaganja postoji sa pozitivnom tvrdnjom da je socijalni rad važan za jedno društvo – prosečan odgovor je čak 4,75. Slaganje (3,62) postoji i sa tvrdnjom da je socijalni rad potcenjen u odnosu na zanimanja iz drugih pomagačkih profesija. Pitanje kod kog su ispitanici/ce neopredeljeni je ono o negativnim iskustvima ljudi nakon saradnje sa socijalnim radnicima/cama – 3,15 (zanimljivo je da kod ove tvrdnje najveći stepen slaganja pokazuju studenti/kinje Socijalne politike i socijalnog rada – 3,20). Najmanji stepen slaganja postoji sa negativnom tvrdnjom da su socijalni radnici/ce manje kompetentni od profesionalaca iz drugih pomagačkih profesija – 1,57. Sličan stepen neslaganja (1,65) postoji i sa tvrdnjom da je socijalni rad žensko zanimanje. Neslaganje, iako ne tako izraženo kao kod prethodne dve tvrdnje, postoji i sa stavom da se socijalni radnici/ce više bave administrativnim, a manje stručnim poslom (2,47).

Za ove tvrdnje je zanimljivo analizirati da li postoje statistički značajne razlike u odnosu na Departman ispitanika/ce. U tu svrhu je urađena ANOVA koja je pokazala da postoji statistički značajna razlika između srednjih vrednosti u ovim grupama samo za tvrdnju da je socijalni rad potcenjen u odnosu na zanimanja iz drugih pomagačkih profesija. Kada se analiziraju odgovori za ovo pitanje (Tabela 3), očekivano, najveći stepen slaganja iskazuju studenti/kinje socijalne politike i socijalnog rada 4,24, dok je kod ostalih to značajno niže – u opsegu od 3,00 do 3,28.

Tabela 3

Tvrdnja da je socijalni rad potcenjeno zanimanje u odnosu na Departman ispitanika/nice

Departman ispitanika	Prosečan odgovor
Psihologija	3,28
Socijalna politika i socijalni rad	4,24
Sociologija	3,11
Pedagogija	3,00

Takođe, za tvrdnju da je socijalni rad žensko zanimanje je bitno proveriti odgovore u odnosu na pol. Ovo je tvrdnja sa kojom su ispitanici/ce iskazali najmanji stepen slaganja, kod muškog pola je to nešto izraženije (1,35) u odnosu na ženski (1,69). Ovde je bitno pogledati i rezultate T testa (*Independent Samples Test*). S obzirom na to da nivo značajnosti Levenovog testa (*Levene's Test for Equality of Variances*) iznosi manje od 0,05 (u našem slučaju *Sig.* 0,017), podaci ne zadovoljavaju pretpostavku o jednakosti varijansi i rezultat T testa iznosi (*Sig. (2-tailed) Equal variances not assumed*) 0,063. On je iznad 0,05, što nas navodi na zaključak da razlika između ove dve grupe nije značajna već slučajna.

Dobar pokazatelj percepcije jedne profesije jesu i prve asocijacije koje se javljaju za nju. Ispitanici/su dobili jedno otvoreno pitanje gde je trebalo da upišu svoje asocijacije na socijalni rad. Uočljivo je da su njihove asocijacije pozitivne. Najčešća asocijacija je *pomoć* i različite varijacije: pružanje pomoći ugroženima, deci, ljudima, drugima i slično. Druga najčešća asocijacija je *humanost*, a zatim različite kategorije sa kojima socijalni radnici/ce rade: deca, socijalno ugroženi, stariji, delinkventi itd. Četvrta grupa asocijacija se odnosi na ustanove u kojima socijalni radnici/ce rade: Centar za socijalni rad, Dom za decu bez roditeljskog staranja i slično.

U pokušaju da se odgovori na drugo istraživačko pitanje: Kakvu percepciju imaju o karakteristikama socijalnih radnika/ca, ispitanicima je ponuđena lista osobina koja je formirana na osnovu prethodno sprovedenih istraživanja (Knežević i Butler, 2003, *Social Work England*, 2020). Konkretno, ponuđeno je sedam osobina – da su socijalni radnici/ce: korumpirani, empatični, dobronamerni, beskorisni, požrtvovani, nepravedni i bezosećajni. I kod ovih tvrdnji je postojala Likertova skala preko koje su ispitanici/ce izlagali stepen slaganja (odgovor 1 označavao je da se u potpunosti ne slažu, a odgovor 5 da se u potpunosti slažu). Prosečni odgovori pokazuju da ne postoji slaganje sa negativnim osobinama i da postoji slaganje sa pozitivnim, te možemo zaključiti da studenti/kinje imaju pozitivnu percepciju o karakteristikama socijalnih radnika/ca (Tabela 4).

Tabela 4

Stavovi o karakteristikama socijalnih radnika/ca

Tvrdnja	Socijalni radnici/ce su bezosećajni	Socijalni radnici/ce su nepravedni	Socijalni radnici/ce su požrtvovani	Socijalni radnici/ce su beskorisni	Socijalni radnici/ce su dobronamerni	Socijalni radnici/ce su empatični	Socijalni radnici/ce su korumpirani
Prosečan odgovor	1,75	2,09	3,79	1,45	3,99	3,56	2,44

Najveći stepen neslaganja postoji sa tvrdnjom da su socijalni radnici/ce beskorisni (1,45), zatim da su bezosećajni (1,75) i da su nepravedni (2,09) – dakle, sa negativnim osobinama. Slaganje postoji sa tvrdnjama koje iskazuju pozitivne osobine: dobronamernost (3,99), požrtvovanost (3,79) i empatičnost (3,56). I za ove tvrdnje je analizirano da li postoje statistički značajne razlike u odnosu na Departman ispitanika/ca. Urađena je ANOVA koja je pokazala da postoji statistički značajna razlika između srednjih vrednosti u ovim grupama samo za tvrdnju da su socijalni radnici/ce požrtvovani/e.

Najveća razlika u odgovoru koja se odnosi na ovu tvrdnju je između studenata/kinja socijalne politike i socijalnog rada (4,19) i studenata/kinja pedagogije (3,29) – 0,9. Rezultati T testa (*Independent Samples Test*) za ovde dve grupe pokazuju da se zadovoljava pretpostavka o jednakosti varijansi (*Levene's Test for Equality of Variances* iznosi više od 0,05 – u ovom slučaju 0,06), te da postoji značajna razlika (*Sig. (2-tailed)* u koloni *Equal variances assumed* iznosi manje 0,05).

Treće istraživačko pitanje – kakvu percepciju imaju o medijima i socijalnom radu – istraživali smo preko četiri tvrdnje (Tabela 5): 1. da je javnost dovoljno informisana o profesiji socijalnog rada; 2. da način medijskog izveštavanja utiče na formiranje mišljenja javnosti socijalnom radu i stručnjacima iz ove oblasti; 3. da je slika koju mediji stvaraju negativna i 4. da su socijalni radnici/ce dovoljno prisutni/e u medijima.

Tabela 5

Mediji i socijalni rad

Tvrdnja	Javnost je dovoljno informisana o profesiji socijalnog rada	Način medijskog izveštavanja utiče na formiranje mišljenja javnosti o socijalnom radu i socijalnim radnicima/cama	Slika koju mediji stvaraju o socijalnom radu i socijalnim radnicima/cama je negativna	Socijalni radnici/ce su dovoljno prisutni u medijima
Prosečan odgovor	1,77	4,35	3,85	2,14

Sa prvom i četvrtom tvrdnjom se ispitanici/ce u velikoj meri ne slažu – sa prvom je stepen slaganja samo 1,77 a sa četvrtom 2,14. Ispitanici/ce prepoznaju značaj koji mediji imaju na formiranje javnog mnjenja, te je stepen slaganja sa drugom tvrdnjom čak 4,35. Sa tvrdnjom da je slika koja se stvara o socijalnim radnicima/cama negativna postoji stepen slaganja 3,85. I za ove tvrdnje je urađena ANOVA kako bi se ustanovilo da li postoje statistički značajne razlike u odnosu na Departman ispitanika/ce. Rezultati pokazuju da statistički značajna razlika između srednjih vrednosti u ovim grupama samo za tvrdnju slika koja se stvara o socijalnim radnicima/cama negativna.

Očekivano, najveći stepen slaganja sa ovom tvrdnjom iznose studenti socijalne politike i socijalnog rada (4,39). Najveća razlika u odgovoru je sa studentima psihologije (3,31). I rezultati T testa (*Independent Samples Test*) pokazuju da postoji značajna razlika između ove dve grupe (*Sig. (2-tailed)* < 0,05).

Diskusija rezultata

Kroz ovu studiju nastojali smo da saznamo kakve su percepcije studenata/kinja Filozofskog fakulteta u Nišu, sa Departmana za socijalnu politiku i socijalni rad, sociologiju, psihologiju i pedagogiju o profesiji socijalnog rada, karakteristikama socijalnih radnica/ka, kao i ulozu medija o građenju slike o pomenutoj profesiji. Re-

zultati ukazuju da studenti/kinje imaju dominantno pozitivan stav o profesiji socijalnog rada i njenoj ulozi u društvu. Međutim, slažu se sa tvrdnjom da je ova profesija potcenjena u odnosu na druge i pored toga što profesionalce iz ove oblasti ne smatraju manje kompetentnim od onih koji dolaze iz drugih pomažućih profesija. Ovakav nalaz u skladu je sa rezultatima koja je realizovana u Bosni i Hercegovini (Šerić i Dudić, 2018). Najveći stepen slaganja sa ovom tvrdnjom pokazali su studenti/kinje sa Departmana za socijalnu politiku i socijalni rad. Ovakav rezultat može biti posledica činjenice da su jedino ispitanici/ce sa ovog departmana već na drugoj godini uključeni u obavezne stručne prakse i imali su priliku da se upoznaju sa nekim od ustanova u kojima rade socijalni radnici i socijalne radnice i upoznaju se sa njihovim položajem u tim ustanovama, kao i njihovim znanjima i veštinama.

Kao što je prikazano u rezultatima, u istraživanju je dominantno učešće studentkinja (87,8%) i njihova percepcija je da socijalni rad nije žensko zanimanje, dok su studenti u još većoj meri od koleginica izrazili neslaganje. Međutim, i pored ovako iskazanih percepcija, činjenica je da je na gotovo svim departmanima koji su učestvovali u istraživanju dominantna zastupljenost žena. Kroz razvoj ove profesije, dugo se ona smatrala tradicionalno ženskim zanimanjem. Trendovi su se menjali, pa je u određenom periodu gotovo bila neprimetna rodna razlika u okviru profesije, ali aktuelna situacija u svetu i kod nas upućuje da su ponovo žene u velikom procentu u ovoj profesionalnoj ulozi. Pa tako su tokom 2008. godine u Sjedinjenim Američkim Državama žene činile 78% onih koji rade u ovoj profesiji (ovo je povećanje od 63% u odnosu na 1976. godinu), a 2012. u Engleskoj su žene činile 87% svih studenata socijalnog rada (Sakomoto et al., 2008; Furness, 2011; Galley, 2020). Takođe, rezultati jednog od istraživanja pokazuju da su oni ispitanici/ce koji nisu imali iskustva sa socijalnim radnicima/cama skloni da tvrde da je to uglavnom žensko zanimanje, dok se kod onih koji su imali iskustva zapaža da su se susreli i sa muškim socijalnim radnicima (Knežević i Butler, 2003). Potreba za rodnom ravnotežom unutar profesije isticana je kao važna u radovima mnogih autora, pa je percepcija aktuelnih studenata ohrabrujuća u pogledu predrasude koja nastoji da ovu profesiju deklariše kao "žensku".

Ispitanici/ce su kao prve asocijacije na profesiju socijalnog rada naveli/e pre svega različite forme pružanja pomoći, humanost kao odliku profesije, ali i ustanove u kojima rade socijalni radnici poput centra za socijalni rad, domova za decu bez roditeljskog staranja. Pozitivne asocijacije studenta i studentkinja drugačije su od onih koji ima šira javnost (Šerić i Dudić, 2019). Takođe, studenti i studentkinje se ne slažu sa tvrdnjama koje negativno karakterišu socijalne radnike/ce. Ovakav rezultat ne iznenađuje, s obzirom na to da je populacija koja je učestvovala u istraživanju umnogome upoznatiya i sa različitim ulogama koje obavljaju predstavnici/ce ove profesije, kao i sa izazovima koji se pred njih postavljaju.

Jedan od ciljeva istraživanja bio je sagledavanje percepcije studenata/kinja o ulozi medija u procesu informisanja javnosti o profesiji socijalnog rada, kao i formiranju mišljenja javnosti o ovoj profesiji i onima koji je obavljaju. Svi ispitanici/ce se slažu da javnost nije dovoljno informisana o profesiji socijalnog rada, kao i da su predstavnici ove profesije nisu dovoljno zastupljeni u medijima. Ovakav nalaz u skladu je sa nalazima i nekih drugih studija koje pokazuju da se u medijima više priča o socijalnim

radnicima/cama, nego sa njima. Slične rezultate pokazuju i druge studije realizovane u Srbiji i okruženju (Serić i Dudić, 2019, Skorupan i Jakšić, 2020).

Studije u drugim sistemima takođe govore u prilog tome. Istraživanje koje je realizovano 2000. godine u Velikoj Britaniji pokazalo je da 9 od 10 socijalnih radnika smatra da mediji isključivo negativno izveštavaju o ovoj profesiji (Neate, 2000). Takođe, 2004. u Škotskoj je 88,6% socijalnih radnika/ca smatralo je da je način na koji mediji izveštavaju o njihovoj profesiji neadekvatan i dominantno negativan (Naysmith, 2004), a pojedini autori navode da se u medijima socijalni radnici/ce često predstavljaju kao „narodni demoni“ (Mendes, 2001). Stepen informisanosti javnosti o svim poslovima koje mogu obavljati socijalni radnici/ce pokazao se nedovoljan i u drugim studijama i mnogi autori ističu važnost medija u menjanju ovakve situacije. Informativna i edukativna uloga medija na ovom planu čini se da često nije dovoljno zastupljena i da preovladava senzacionalistička potraga za pričama koje ne nude moguća rešenja, već pozivaju sistem na proglašavanje krivca, te na kažnjavanje. Takva atmosfera dalje vodi većem oprezu onih koji obavljaju ovu profesiju i sveukupnoj rigidnosti sistema (Stanić, 2021). Rezultati ove studije pokazuju najveći stepen slaganja studenata i studentkinja socijalne politike i socijalnog rada sa tvrdnjom da je slika koju mediji stvaraju o socijalnim radnicima/cama negativna. Ovakav rezultat je očekivan jer pretpostavljamo da upravo ovi studenti i studentkinje više od drugih koleginica i kolega prate kako mediji pišu i o njihovim budućim kolegama i kako se u njihovim okruženjima komentariše njihova buduća profesija.

Zaključak

Analizirajući druge studije, kako one realizovane u Republici Srbiji, tako i one iz drugih sistema, dolazimo do zaključka da je profesija socijalnog rada nedovoljno predstavljena u medijima što za posledicu ima nedovoljnu informisanost javnosti o sadržajima iste ili su pak pojedinci koji je obavljaju u medijima okarakterisani negativno. Ovakva situacija ostavlja prostor za puno nepoznanica ili razvijanje zabluda o ovoj profesiji, a i građenja negativnog stava prema socijalnim radnicima/cama. Za one koji su tek na putu da steknu formalne uslove za obavljanje poslova iz oblasti socijalnog rada ovakva društvena atmosfera može biti obeshrabrujuća, a za one koji biraju buduća zanimanja odlučujuća. I pored toga, nove generacije studenata/kinja socijalnog rada pokazuju entuzijazam da menjaju mišljenje javnosti o ovoj profesiji. Rezultati ove studije pokazuju dominantno pozitivnu percepciju studenata/kinja Filozofskog fakulteta o profesiji socijalnog rada. Naročito je važan nalaz da pozitivan stav svih koji su učestvovali u istraživanju, a ne samo onih koji studiraju socijalnu politiku i socijalni rad. Pored pozitivne percepcije profesije, učesnici/ce istraživanja imaju i pozitivne asocijacije na ove profesionalce, kao i ustanove u kojima oni rade. Kako su rezultati pokazali, studenti/kinje se o ovoj profesiji informišu iz višestrukih izvora poput studiranja, interneta, medija, iskustva drugih. Sve ovo može uticati na svestraniju i kompletniju informisanost o ovoj profesiji, ali i priliku da u svom okruženju menjaju sliku koja je u opštoj javnosti češće negativna.

Kako smo videli na primeru studije koja je realizovana 2020. godine (Branković et al., 2020) često saradnici sa kojima rade socijalni radnici/ce nisi upoznati sa specifičnostima ove profesije, rezultati ovog istraživanja su ohrabrujući. Tačnije, čini se veoma značajno naročito ako uzmemo u obzir da su neki od učesnika/ca istraživanja budući profesionalci iz oblasti socijalnog rada, a neki od njih saradnici socijalnim radnicima u mnogim srodnim poslovima i oblastima poput socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i obrazovanja.

Možemo zaključiti da iako dominira pozitivna percepcija studenata/kinja sa svih departmana, u određenim segmentima povoljniju percepciju imaju studenti/kinje socijalnog rada. Kako bi se dodatno unapredila percepcija drugih studenata/kinja, a u skladu sa tim da kurikulumi studija pedagogije, psihologije i sociologije na Filozofskom fakultetu u Nišu ne sadrže predmete iz oblasti socijalnog rada, potrebno je ove predmete ponuditi bar u formi izbornih predmeta. Takođe, prepoznavamo značaj praktične nastave koja treba da obuhvati što više relevantnih ustanova u kojima rade socijalni radnici/ce, ali i razvoja mreže mentora koji bi bili motivisani da na što adekvatniji način upoznaju studente/kinje sa svim poslovima koje obavljaju, kao i značaj uloge socijalnog radnika u timskom radu. Praktična nastava za profesije poput sociologa, psihologa, pedagoga i socijalnih radnika bi delimično mogla da se realizuje timski, kako bi se detaljnije upoznali sa međusobnim kompetencijama i mogućnostima saradnje.

Takođe, s obzirom na to da je prepoznato da su mediji izvor informisanja i da studenti/kinje prepoznaju značaj medija u građenju (negativne) slike o ovoj profesiji, neophodno je unapređenje medijske slike i načina izveštavanja o socijalnom radu i socijalnim radnicima/cama. Jedan od načina je pored tradicionalnih i korišćenje novih medija, koji su više prijemčivi mlađoj populaciji u koju spadaju i učesnici i učesnice ovog istraživanja. Informisanje kako mladih, tako i celokupne javnosti, o ulozi socijalnog rada i upoznavanje sa kompetencijama koje imaju socijalni radnici/ce moglo bi da doprinese boljoj percepciji, ali i uravnoteženju profesije socijalnog rada sa drugim profesijama u odnosu na koje se prepoznaje njena potcenjenost.

Literatura

- Argüello, T. M., Baiocchi, A., & Wolf, J. P. (2018). Social Work Matters: Californians' Perceptions of Social Welfare. *Social Work, 63*(4), 305–316. <https://doi.org/10.1093/sw/swy032>
- Branković, I., Gajić, Ž., Trbović, V., i Kuridža, Lj. (2020). *Obeležja savremenog socijalnog rada i profesionalni identitet socijalnih radnika u Republici Srbiji*. https://www.udruzenjesz.rs/images/PDF/Izvestaj_FINAL_jun_2020.pdf
- Cordoba, P. S. (2017). Representations of Social Work in the Australian News Media. *Australian Social Work, 70*(4), 453–464. <https://doi.org/10.1080/0312407x.2017.1324886>
- Cramer, L. (2015). *The General Public's Perception of Social Work Thesis Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Bachelor of Science in Social Work in the College of Social Work at The Ohio State University*.

- https://kb.osu.edu/bitstream/handle/1811/68930/The_General_Publics_Perception_of_Social_Work.pdf
- Deepthi, B. (2018). An Analysis on Public's Perception of Social Work. *Journal of Social Work Education and Practice*, 3(2), 75–78. https://www.jswep.in/uploads/3/1/7/2/31729069/030208_publics_perception_of_social_work_.pdf
- Furness, S. (2011). Gender at Work: Characteristics of “Failing” Social Work Students. *British Journal of Social Work*, 42(3), 480–499. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr079>
- Kagan, M. (2016). Public attitudes and knowledge about social workers in Israel. *Journal of Social Work*, 16(3), 322–343. <https://doi.org/10.1177/1468017315572937>
- Knežević, M. (2003). Neka razmišljanja o identitetu profesije socijalnog radnika. *Ljetopis Socijalnog Rada*, 10(1), 45–60. <https://hrcak.srce.hr/3474>
- Knežević, M., i Butler, L. (2003). Public perceptions of social workers and social work in the Republic of Croatia. *International Journal of Social Welfare*, 12(1), 50–60. <https://doi.org/10.1111/1468-2397.00002>
- Stanić, L. (2021). »Zašto djeca nisu oduzeta na vrijeme? «: Analiza medijskih izvještaja o socijalnim radnicima povodom medijski eksponiranih slučajeva zlostavljanja djeteta. *Annual of Social Work*, 28(2), 317–351. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v28i2.411>
- Mendes, P. (2001). Blaming the messenger : the media, social workers and child abuse. *AUSTRALIAN SOCIAL WORK*, 54(2), 27–36. https://search.informit.org/doi/10.3316/agis_archive.20013529
- Naysmith, S. (2004) Revealed: Our Social Work Crisis in The Herald Society, December 7, pp. 2-4; Glasgow
- Neate, P. (2000) Time to Make the Media Hear the Message in Community Care Online, Available at: www.communitycare.co.uk/Articles/2000/04/13/24010/time-to-make-the-media-hearthe-message.html accessed on 20.12.2022.
- Šerić, N., i Dudić, A. (2018). Percepcija socijalnog rada u Bosni i Hercegovini. *Socijalne Studije*, 1(1), 94–114. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=826407>
- Šerić, N., i Dudić, A. (2019). Socijalni rad u javnom diskursu u Bosni i Hercegovini. *Socijalna Politika*, 54(2/2019), 99–117. <https://doi.org/10.22182/sp.22019.5>
- Sakamoto, I., Anastas, J. W., McPhail, B. A., & Colarossi, L. G. (2008). STATUS OF WOMEN IN SOCIAL WORK EDUCATION. *Journal of Social Work Education*, 44(1), 37–62. <https://doi.org/10.5175/jswe.2008.200600103>
- Skorupan, T., i Jakšić, I. (2021). Odnos stručnih radnika centara za socijalni rad u Republici Srbiji prema medijskoj slici i kvalitetu izveštavanja o njihovom radu. *CM Komunikacija I Mediji*, 16(50), 179–203. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1044230>

Social Work England. (2020). *Perceptions of Social Work: Summary Report Research among the general public and those with lived experience of social work*. <https://www.socialworkengland.org.uk/media/3323/crd-public-perceptions-report-summary.pdf>

Спасојевић, Н. (2022). Ставови грађана о социјалним радницима у Републици Србији. *Социјална политика*, 57(1/2022), 9–25. <https://doi.org/10.22182/sp.12022.1>

Перцепција студената и студенткиња о професији социјалног рада

Ljiljana Skrobić¹ Nenad Stanojević² Bojana Pucarević³

¹Department za socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

²Department za sociologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija ³Department za socijalni rad, Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Апстракт

Socijalni rad se nalazi pred višestrukim izazovima. Neki od njih su nedovoljno poznavanje i prepoznavanje značaja profesije socijalnog rada od strane javnosti, kao i nedovoljno uvažavanje i diferenciranje socijalnog rada u odnosu na druge profesije. Takođe, postoji i pretežno negativna percepcija socijalnog rada koja može biti zasnovana na različitim faktorima, između ostalih ličnom iskustvu i medijskom izveštavanju. Pored percepcije celokupne javnosti značajno je istražiti i kakvu percepciju o profesiji imaju oni koji se obrazuju upravo za tu profesiju, kao i za srodne (pomagačke) profesije. U radu su prikazani rezultati istraživanja koje se bavi percepcijom studenata i studentkinja o socijalnom radu, socijalnim radnicima i radnicama i položaju socijalnog rada u Republici Srbiji. U istraživanju je učestvovalo 139 studenata i studentkinja Filozofskog fakulteta u Nišu. Podaci su prikupljeni putem upitnika. Rezultati pokazuju da postoji dominantno pozitivna percepcija o profesiji socijalnog rada i njenoj ulozi u društvu. Međutim, postoji i slaganje sa tvrdnjom da je ova profesija potcenjena u odnosu na druge i pored toga što studentkinje i studenti profesionalce iz ove oblasti ne smatraju manje kompetentnim od onih koji dolaze iz drugih pomažućih profesija. Takođe, izražena je saglasnost sa tim da javnost nije dovoljno informisana o profesiji socijalnog rada, kao i sa tim da predstavnici i predstavnice ove profesije nisu dovoljno zastupljeni u medijima.

Кljučне речи: socijalni rad, percepcija studenata i studentkinja, percepcija socijalnog rad

RECEIVED: 29.12.2022.

REVISION RECEIVED: 15.01.2023.

ACCEPTED: 16.01.2023.

ljiljana.skrobic@filfak.ni.ac.rs
nenad.stanojevic@filfak.ni.ac.rs
bojana.pucarevic@filfak.ni.ac.rs